

Markaziy Osiyoda nemis tilini o‘qitishning dolzarb masalalari

Ipak yo'li turizm va madaniy meros xalqaro universiteti

v.v.b (PhD) Djurayeva Gavhar

Annotatsiya:

Hozirgi vaqtida universitetda chet tillarini o'rganishda chet tilini amaliy o'zlashtirish, ya'ni talabalarning kommunikativ kompetentsiyasini yoki nutq vaziyatiga mos ravishda gapirish qobiliyatini shakllantirish birinchi o'ringa chiqadi. Ushbu maqolada Markaziy Osiyo aholisiga nemis tilini o'rgatishning hozirgi kundagi barcha masalalari qisqacha muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: til, yondashuv, vaziyat, chet, zamon, O‘rta Osiyo

Kirish:

O'qituvchining vazifasi chet tillarini o'rganish jarayonida talabalarning kognitiv faolligini faollashtirishdir. Zamonaviy o'qitish usullari: hamkorlikda o'qitish, yangi axborot texnologiyalari va Internet resurslaridan foydalanish, qobiq dasturlari, shuningdek, turli xil o'yin vazifalari o'rganishga shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirishga yordam beradi, o'qitishning individuallashuvi va differentsiatsiyasini ta'minlaydi, qobiliyatlarni hisobga olgan holda. talabalar va ularning chet tilini bilish darajasi , moyilliklari va boshqalar.

Munozara:

O'qitish variantlari va o'qitish vositalarining xilma-xilligi tufayli yangi sharoitlarda turli metodik tizimlar bilan tanishishni talab qiladigan chet tili o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligiga qo'yiladigan talablar ortib bormoqda. Bu yerda ular o‘rganilayotgan til mamlakatida amaliyot

o‘tashi, xorijlik hamkasblar bilan tajriba almashishi beqiyos rol o‘ynaydi. Bunda xalqaro malaka oshirish kurslari yordam berishi mumkin. Guruhdagi ishning ijobiy tomonlari shundaki, har bir talaba o‘z fikrini ifoda etish va himoya qilishni, boshqalarning fikrini tinglashni, solishtirishni, o‘z nuqtai nazarini boshqalarning nuqtai nazari bilan solishtirishni o‘rganadi. Boshqalarning harakatlarini nazorat qilish va o‘z-o‘zini nazorat qilish ko‘nikmalari rivojlanadi, tanqidiy fikrlash shakllanadi. Guruh muhokamasi va muhokamasi talabalarning izlanish faolligini jonlantiradi. 2011 yilning yozida Dyusseldorfda IMC tomonidan guruh ishi mavzusida o‘tkazilgan seminarda ishtirok etgan nemis tili o‘qituvchisi va metodisti Frank Piper guruhdagi rollarni taqsimlash va guruh ishini tashkil etish qoidalari bo‘yicha o‘z tajribasi bilan o‘rtoqlashadi. U o‘quvchilar o‘rtasida quyidagi rollarni taqsimlashni taklif qildi: 1. sardor – guruh o‘z oldiga qo‘yilgan maqsadga qat’iy rioya qilishini va undan chetga chiqmasligini ta’minlaydi; 2. xronometrajchi – topshiriqning belgilangan muddatda bajarilishini ta’minalash uchun mas’ul; 3. kuzatuvchi - guruhdagi atmosferani kuzatadi: barcha ishtirokchilar so’zlashish imkoniyatiga egami? Munozara bo’ladimi? 4. Kotib – muhokama natijalarini va xulosalarni yozadi.Tashkilot guruh ishi o‘qituvchining funktsiyalarini o‘zgartiradi. Agar an'anaviy darsda u bilimlarni tayyor shaklda uzatsa, bu erda u darsning tashkilotchisi va rahbari, jamoaviy faoliyatning ishtirokchisi bo‘lishi kerak. Uning harakatlari quyidagilarga qisqartirilishi kerak: - kelgusi ishning maqsadini tushuntirish; - o‘quvchilarni guruhlarga bo‘lish; - guruhlarga topshiriqlarni taqsimlash; - topshiriqning bajarilishini nazorat qilish; - guruhrular ishida muqobil ishtirok etish, lekin o‘z nuqtai nazarini yagona mumkin bo‘lgan nuqtai nazar sifatida tatbiq etmasdan, lekin rag’batlantiruvchi faol qidiruv; - guruhrular bajarilgan topshiriq haqida hisobot bergandan so‘ng, ish natijalarini e’lon qilish, odatiy xatolarga e’tibor qaratish; - talabalar ishini baholash. O‘qitishning guruh usuli tobora ko‘proq qo’llanilmoqda zamonaviy oliy maktab pedagogik texnologiyasi. Guruh ishiga misol: “Poyezd, samolyot, dengizda sayohat” mavzusi. Barcha ishtirokchilar sayohat turi yoki marshrutini ishlab chiqadilar. Har bir guruh o‘zi uchun material qidiradi (masalan, turistlar guruhi uchun turar joy bo‘yicha dastur tuziladi, mehmonxonada chiptalar bron qilinadi, marshrut

belgilanadi va hokazo). Keyin "mutaxassislar" yig'ilishi (turli jamoalar vakillari uchrashadi, lekin bir masala bo'yicha) va "mutaxassislar" ma'lumot almashadilar.

Keyin "mutaxassislar" o'z jamoalariga qaytib, boshqa "mutaxassislar" dan o'rganganlarini o'tkazadilar. Hamma tinglaydi va eslatma oladi. Barcha jamoalar navbatma-navbat hisobot berishadi. Yakuniy bosqichda o'qituvchi to'g'ridan-to'g'ri mavzu bo'yicha har kimga savol beradi yoki o'qituvchi o'rniga jamoa a'zolari savol beradi. Javoblar buyruqning o'zida to'ldirilishi mumkin. II. Nemis tilida musiqa chet tili darslari sifatida. Chet tili darslarida musiqadan foydalanish maqsadlari: 1. Chet tilida tinglash va gapirishda og'zaki ko'nikmalarni rivojlantirish. 2. Muhokama qilinayotgan mavzuga kirish. 3. O'tilgan mavzuni chuqurlashtirish. 4. So'z boyligini takrorlash, faollashtirish yoki kengaytirish. 5. Mintaqaviy axborotni olish. Maqsadlar: 1. Munozara uchun sabab yarating. 2. Tuyg'ularni ifodalash tavsifi (chet tilida) keyin hissiy ta'sir. 3. Ijodiy vazifalarni bajarish (matnni o'zgartirish, o'zgartirish, baytlar qo'shish va boshqalar). Ommaviy kompyuter foydalanuvchisiga yo'naltirilgan zamonaviy texnologik imkoniyatlar chet tili o'qituvchisiga dasturchilar yordamisiz alohida talabalar guruhlari uchun o'zlarining elektron o'quv materiallari va topshiriqlarini yaratish imkonini beradi. Ushbu dasturiy vositalardan biri talabalarning oflays yoki mahalliy/global tarmoqda keyingi ishlashi uchun matnlar, grafikalar, audio va video materiallardan foydalangan holda o'quv materiallarini taqdim etish uchun belgilangan formatlar asosida o'quv kurslari, mashqlar, testlarni yaratish uchun mo'ljallangan qobiq dasturlari. Ta'lim qobig'iga misol Moodle qobig'i. Ushbu platforma sizga Word formatida turli xil vazifalarni, shuningdek, video va audio fayllarni joylashtirish, ularga turli vazifalarni qo'shish, turli materiallarni muhokama qilish uchun forumlar va suhbatlar yaratish imkonini beradi. O'qituvchi foydalanuvchilarning (talabalarning) harakatlarini to'liq nazorat qilish imkoniyatini oladi, bajarilgan topshiriqlar natijalarini ko'rish, ushbu topshiriqlar bajarilgan vaqtini nazorat qilish va hokazo. Tinglash vazifalarini Audacity audio ishlov berish dasturi yordamida tayyorlash mumkin. . Dastur nafaqat mavjud ovoz faylini qayta ishlash, balki bir nechta fayllarni birlashtirish, tovushlarni qoplash, fayllaringizni yozib olish va ularni mavjudlari bilan birlashtirish imkonini beradi.

HotPotatoes dasturining imkoniyatlari quyidagi mashqlar turlarini yaratishga imkon beradi: bo'sh joylarni to'ldirish; yozishmalar o'rnatish; Bosh qotirma; kiritish va javob tanlash bilan savollar; jumladagi so'z / so'zdagi harflar ketma-ketligini tiklash; ochiq javobli topshiriqlar; matn uchun sarlavha tanlash; matnni qayta qurish va boshqalar. Chet tili o'qituvchisi bunday elektron o'quv materiallarini yaratish imkonini beruvchi dasturiy ta'minotni yaxshi bilishi kerak.

Xulosa:

Xulosa o'rnida yana bir bor ta'kidlab o'tmoqchimanki, o'qituvchilarning kasbiy saviyasini oshirish, o'qitishning innovatsion uslublari bilan tanishish, sohada zamonaviy axborot va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalarini egallashda o'rganilayotgan til mamlakatida amaliyot o'tashning ahamiyati katta. chet tillarini o'rgatish.

ADABIYOTLAR:

1. Домашнев, А. И., Вазбуцкая, К. Г., Зыкова, Н. Н., Шатилов, С. Ф., Шевяков, В. Н., & Шишкина, И. П. (1983). Методика преподавания немецкого языка в педагогическом вузе.
2. Пашкова, Г. Н. (2010). Использование информационных и коммуникационных технологий в практике преподавания немецкого языка в вузе. Вестник Восточно-Сибирского института МВД России, (3 (54)), 130-137.
3. Адхамжонов, М. (2022). МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ. PEDAGOG, 5(5), 402-406.

4. Блинова, А. Н., & Смирнова, Т. Б. (2020). Немецкие общественные организации в постсоветских государствах Центральной Азии. Вестник Омского университета. Серия «Исторические науки», (4), 167-174.